

“نـمـر” و شاعیر ک ل دوی ئاسما نـکی ساما تر بـ شیعـر... هـمـر نـریاوی

وشای دـستپـک:

“نـمـر”، یـک لـ بـر هـم شیعـریـی نوـیـیـکـانی شاعـری
جوا یـزنووس“ پـشـوا کاکـی” یـ کـ وکـ خودی خـی، ئـمـجـار یـش بـ
گـشتـکی تری شیعـری دـمانگـنـتـو بـ نـو جیـهانـی پاکـر
شیعـریـی کـی خـی کـ دـیـوت جیـهانـک بـت بـدوور لـ ژـنگ و ژار و
هـردـمیش میـهر بانی لـ بـچـت. جیاوازی ئـم گـشتنام شیعـریـی
پـشـوا کاکـی دـگـچـند بـر هـم شیعـری پـشـووی لـ و دا چـ
دـبـتـو کـ شاعـیر ئـمـجـار دـگـتـو بـ هـر مـکی دوور و کـونی
ژیاری مـری کـ بـشـکی گـور یـ خودی نیشتما نـکی شاعـیر هـر لـ نـو
ئـم جـغـز جوگرافیا یـیـدا هـکـوتوو.

چوونـک بـ قووـایـی “نـمـر” دا:

نـمـر، بـینی گـایـکی پـ لـ میـهری شیعـریـی کـ دـمانباتـو تا
بـردـم خودی ئـو زـمـنـی کـ ژین، گوـخـند ی دـگـرت، سـرووشـتیش
میـهر بانی لـ دـژا و بلاوـنی ح و گیانی ئادـمزاد بوو.

شاعـیر، سـر تـای ئافـرانی گـتـی بـ پاکـر دادـنـت کـچی دواتـر
مـر، لیخـنی دـکات و لـ بن نـسی مـری بـدکاردا ئـم کـونی، و
خـریکـ چاوی کوـر بـت.

جیـهان لـ و تـی دـمی کردوو تـو، شـکـراو کـ،

کـچی بـ بـژ دـبـت زـلکاو کـی گـنیو،

دـت داگیرسـنـو، کـون و خـت چاوی کوـر بـ...

(نـمـر، ل 14)

نـمـر، هـمان یـی کـ دـچـتـو تا چاخی پـ لـ میـهری باـوو ی
دانا، لـ و شـو شـ دـبـتـو تا بـساران و دـیـوت تـپوتـزی سـر
د، بـ نـغمـی بلاوـنی بولبول و قومری هـورامان لا بـت. چونک لـ

خودی هه وراما ندا نه مری د بینه تته و.

وکه با با سرنج

به دمه تینی ئاوره و

وشی سه رما بردمه م گهرم بوونه و،

وکه دار قرچه قرچیان هات و ده بوونه به سه،

نه مریم له هه وراما ندا ده زیده و.

(نه مریم، ل 82)

هه موو په ره شی شاعیر، گه نه و به سه رده می ساد یی، ئه و زمه نه
پاکتری که:

“ئاونگ هه یکووی خه بنووسه

له سه ر گز و گیا، په لکی گوتهان؟!

ئاو تهان به تته و بوونه مان به هاتنی سه دهان؟

ئایینه به بنیات به له ئه ستامان؟

(نه مریم، ل 18)

په شه واکه یی له م به ره م شیعری ده ده تته و ته سه ر ئه و
ئه استه یی که مره فای ته نوغری نه و میهری ئه ده ب و ئاکارچاکی بوو
و وشته ره زیش، میوانی دهان.

نه مریم، له استیدا به چوونه کی قوویش به ناخدا و ده یه و ته له یی
ئه م شه بوونه و یه و، مره پتر پی به خه ببات و ئینسانیه نه تر
مام به ده گه گه ردوونه بکات. له م گه شه نیگایه و کارته که ری
زمان به حیه قوو که ی شاعیرانی وکه م حوی، موله وی به خه و
حافزی شیرازی به سه ر په شه وای شاعیره و ده بینرته.

گه شته که بکه هاو!

به ره و نه و خه ت و له لووتکه ی به ده نگیدا

ئه ازی خه ت به خه ت به یان بکه!

خٲت دٲ توانيت خٲت بيشكنيت لٲ چ گٲكدايت،

يشٲت لٲ چ گٲشتٲكدايٲ و چٲن بٲ ئاسٲ هٲدٲكشٲيت.

(نٲمرٲٲٲ، لٲ42)

شاعير، امان و وردبوونٲوٲ لٲ خودي خٲ بٲ نيشانٲ و بگرٲ هٲكارٲك
بٲ شادبوونٲوٲ دادٲنٲت. بيركردنٲوٲ و امان، هٲوري و ئٲقرٲ بٲ
دٲي ئينسان دٲگوٲزنٲتٲوٲ و لٲ دٲست ئٲم جٲنجاٲستانٲي نها، قوتاري
دٲكات. لٲم گٲگٲ دوور و درٲٲٲي شاعير دٲيبٲت، بٲ سٲ و دوو، زانين
و ئاگايي دٲوري سٲرٲكي دٲبينٲت و بٲرچاوٲوونيش بٲ ژيان
دٲبٲخشٲت. هٲر بٲيٲ بٲ زانين، مرٲ خٲي لٲ تاريكستان دٲرباز دٲكات.

بٲٲ!

جوان بنواٲٲ، بجووٲٲ و بدوٲ!

پٲيقت ٲٲي خٲي وٲدٲزٲ،

با بشزاني، بٲئاگايي دٲتكاتٲ و نٲٲ،

دنيات لٲ دٲبٲتٲ قٲفٲس.

(نٲمرٲٲٲ، لٲ51)

پٲشٲوا كاكاٲي لٲ نٲمرٲٲٲ دا بٲ زمانٲكي شيعري هاواري لٲ دٲست
جيهاني سٲرمايٲداري و بٲرژوازيي ئٲستا بٲرزٲ كٲ تٲيدا
سٲرمايٲدار، لٲ بٲري ٲٲنجي خٲٲك دٲخواتٲوٲ كٲچي خٲٲكي هٲزار تا
دٲت بٲلٲنگازتر و فٲقيرتر دٲبٲت. هٲر بٲيٲ پٲنا دٲباتٲوٲ لاي
باٲووٲي ماهي و گٲرٲكيٲتي بٲيانان لٲگٲٲ گزنگي خٲر، ژيان دٲست پٲ
بكات.

وٲك باٲووٲي ماهي لٲگٲٲ خٲر هٲدٲم،

دٲرگا دٲكٲمٲوٲ، بٲ ٲووي خٲٲكدا،

سٲرمايٲداران دٲن لٲبري پٲمٲ بٲ ئٲستٲرٲ بجوٲنن،

نٲوت و پارٲ بٲ ئاسمان دٲچوٲنن...

(نٲمرٲٲٲ، لٲ62)

مرئی بـرژوا لـ دیدی شاعیر و کـ و کـ دـ پا کـ شاعریی کـ ی خودی
استییـ کان دـ نوـنـت، و اـ خـریکـ خـ لـ چاوی گزنگیش دـ کات و لـ
پـنا و بـرژ و و ندییـ بـرتـسکـ کـی خـیدا گـرـگیـ تی بـر دیش بهاـت
کـچی شاعیر پـشبینی هـر سـهـ نانی دـ کات و مژدـی دواـ ژـکی و وونمان
پـ دـ بـخـشـت.

ل گزنگ و ب گزنگ

دښمنګۍ قوښا نی شاخ د،

خوبی نهو کساران نازانن شتک دذر،

۴۰۰ م د ننگ

هـ ر گـ ر بو و نـ و ی گـ شـ بـ ر د و

دا ۛ ما نی شاخ و

چوونی زوی نیی،

دا ما نی مر قی س رما ی دار

دستی ناو-تۍ بینۍ سرووشت و بۍرد دۍها!!

(نذیر مریم، ج 84)

شاعیر بہ مہست و ژیرانہ دگہتہو بہ چاخ و سہردی می باہولی
ماہی، بابا لوی لوستانی، حلاج، بابا سہرہ نگ، بابا سرنج، دایہ
تہورز، خان خانی لوستانی، باو تاہیری لو، فاتمہ لو
و، لوشوہ ہسی درہژ دہتہو تا
نیشابور، تہورز، تاشکند، سہرقند و بوخارا و دواتریش تالای
خودی تاگوور۔ ئمانہ ہموو کدن بہ خوئندر و شاعیر دیوت
خوئندر بہ خی کی دکان بکا تو۔ پشوا دیوت بگہتہو بہ ئو
چاخ کی کہست و نہستی مرہ تا دوور دستان بی دکرد و جوانتریش
لہ ہموو شتہک تہدگہیشت۔ پشوا لہم گشتہ شیعیہ دا لہ دووی
ناسمانی ساماتر بہ شاعر دگہتہو۔ بہ یہ ہردوام ہ دہتہو
دہوا و دہوا تا ہوندرہ بگات کہ ناسمان شینتر و ساماتر
دربکہوت۔

د ګڼګڼو مېرو او بې پړینې ژگار

باشتر له ئاو تېگم،

للمېژ د فم، له وچيا به ئو چيا،

تا ئاسمان وونتر د ربك وو.

(نمونه، ل88)

پېشواي شاعير، لم گشت شيعريي دا د فم كونه كاني نيشما نيش
بسره د كاتو و د چتو و بږد م م نزنه كې پيراني يارسان و له
دست ئم هم موو زبر و زنگي نها مږ بږدستيو و نا نه، سكا و
شكات بږز د كاتو و و داواي ككار د كات. د گگتو و لاي
باو خشين، باو سهره ننگ، باو تاهيري لو، فاتم لو و پيراني
ماريفت.

شاعير له نمونه مره دا ديرك د خوښتو و و له دست هرچي
دستتات د م به هاوار و شكاتي خي تا لاي خودا بږز د كاتو و و
زبر به ووني پيام كې به خوښر د گونزتو و.

ئوسا به غذا

گ له دې د هات د ږ و

ئستاش دوو ك له چاوي،

ك چي وا ئستاك

خ كوژي ك كوژي نمايش د كن، به بږ چاوي خواو!

هم موو ژر ششك تش نه د س نه

له به غذا و به م كك، له و و به ئه هواز

خون د چو،

هرچي مير و شاليار

هرچي خليف، شخ، سبيد، ئاخوون و ملاش

خكي د نږن

تا له د و گرد و دشت و لووتكي شاخ كا ندا

خا به خدا به کوشش بدن،

کچی خیان هر یکه له دیو خانی خیدا

له بری به نی خوین،

دم له د و گرد و دشتی که نیشکه که و د ن...

(نمره 74 و 75)

پیشوا کاکیی له دست نیم ژگار دم به گل و سکا های که
ت نانت نیم چاخ له، زمانه نیش که و د کات.

به زمانه نی وین د پیغم

کچی نیم ژگار که و دم د کا...

(نمره 80)

ئاو کیش له فکه فک و پلهی مری نیم سـردم د دات و که
دی و لت خـرا به هـموو شتـک بگات ت نانت گـر کانیاو
زولـا کانیـش له و کوـر بکا تـو.

زوی وک توور یکه ز دراو به که دا،

فکان فکان که، هر یکه بهشی خی د با،

هر یکه چنگی ت ناو و داید د،

زوی ناتوان به با فـه بگر،

دی و له دـستی بیواراندا

وک ئاوی کانی کوستانان بندش.

(نمره 92)

پیشوا بهی ملی نیم گـه دوور و درـه دگرـه بهر تا بچـه تـو
بهردم یکه م قـناخی بوون که ئیتر ح و جـستـه تـیدا ئاسوود بن
و مر له بن سـبـری ئاوـز و ژیرـتـیدا خ له دست نیم هـموو
زیندان قوتار بکات.

نیم یـم به ئاسوود یی

تا جڳستڻ هڻميش ٺهرم به، جڳج تڻيدا ٺارام به.

لڻ قوڻ ڪڻ ها تووڻيتڻ دڻرڻ،

به ٺڻوڻ نيڻ وڻ ببيت،

دانا ٺڻو ڪڻسڻيڻ لڻ ڪڻ تاييدا به ند ٺڻڪرڻ.

(ٺڻمرڻڻڻڻ، ل103)

ٺڻنجام:

پڻشوا ڪاڪڻي، يڻڪ لڻو شاعيرڻ پاڪڻووساڻي ٺڻستاي شيعري ڪورديڻ ڪڻ لڻ ٺڻي زماڻڪي جوايڻزڻوڻ بهردڻوام ٺڻشنايي به سووچڻ تاريخڪاڻي شيعر دڻبخشڻت و لڻ هڻوڻي ڪڻشف و ديتنڻوڻ و دڻرخستني جواڻنيڻڪاڻي شيعردايڻ و هڻر جارڻ و ٺڻگڻيڻڪي جوايڻزي شيعري دڻبڻڻت و به پلان و بهرنامڻيڻڪي وردڻوڻ ڪار لڻسڻر ٺڻم پاڙي ٺڻدڻب دڻڪات. شاعيرڻڪڻ به ديدڻڪي ٺڻوون و جڳجڪي به گرڻ و گڻڻي مريڻيڻوڻ بير لڻ هڻچڻيني ديوارى بهندي شيعر دڻڪاتڻوڻ و شيعرڻڪڻيشي تا به دوورڻدڻستترين دڻڦڻرڻڪاڻي گڻردوون ٺڻ دڻبڻڻت؛ بهيڻ هڻر جارڻ لڻ دووي هڻسارڻيڻڪ وڻڻڻ و دڻيڻوڻت به ٺڻي ڪاڪڻشاني شيعرڻوڻ شڦي ٺڻم هڻموو ٺڻستڻرڻ پرشنگذارانڻمان تڻبگرڻت. هڻر ٺڻوڻندڻ ماوڻتڻوڻ ڪڻ بهڻڻم، پڻشوا ڪاڪڻي وڻڪ بهرهمڻم شيعريڻڪاڻي پڻشووي، لڻم بهرهمڻم نوڻيڻيشدا به زماڻڪي پاراو، خامڻڪڻي دڻخاتڻ گڻڻ و ڪڻمڻڻڻ وڻڻ و دڻستڻواڙيڻڪي نوڻيش دڻڪاتڻ بهر ٺڻم بهرهمڻميش واتڻ ”ٺڻمرڻڻڻڻ“. پڻشوا ڪاڪڻي، هڻر جارڻ و به پرڻڙيڻڪي نوڻي شيعري، دڻروويڻڪي نوڻمان لڻ ٺڻو دڻڪاتڻوڻ. پڻشوا شاعيرڻڪڻ جوگرافيا و مڻڙوو پڻڪڻوڻ گرڻ دڻدات و لڻ ٺڻي داگڻڻان به جوگرافيائي وڻا تاندا دڻرڪڻ لڻ ٺڻووي ديرڻڪي گڻلانيش دڻڪاتڻوڻ و خوڻنڻر همڻ به جوگرافيا و هميش مڻڙووي ٺڻتڻوڻ و گڻلاني سڻرڙووي ٺاشنا دڻڪات.

پڻويستڻ ٺاماڙڻ بهم خاڻڻيش بدرڻت ڪڻ ٺڻمرڻڻڻڻ، بهرهمڻمي شاعيري جواڻنووس پڻشوا ڪاڪڻيڻ ڪڻ ساڻي 2021 لڻ لايڻ وڻشاني ”نووسيار“وڻ چاپ و بهڻاو ڪراوڻتڻوڻ. پڻشوا ڪاڪڻي پڻشتر چڻندان بهرهمڻمي شيعري بهڻاو ڪردوون تڻوڻ.

شياوي ٺاماڙڻ پڻدانڻ پڻشوا عڻبدوڻڻا عڻبدولڻڻڻڻڻ، ناسراو به »پڻشوا ڪاڪڻي« ساڻي 1984 (1363 هڻتاوي) لڻ گڻڻڻڪي

«جووتکا نیان» ی شاری «قلا دز» ل دایک بوو. تا ه نووک خاوی نیک ب 14 بره می شیری و تو ژیندوی ئد بیی چاپکراو ک «زریا و بست کی باشوور ب تامی شیر» نو ترین بره می ئم شاعیر ی. شیری ئم شاعیر نو خواز ب س ر چ ندان زمان و رگ دراون.

ژد ر:

ن مر، پش واکا یی، چاپخا نی ج نگ، تاران، و شانی نووسیار، چاپی ی ک م، 2021، دا نیمارک

ه م ر نریاوی و پش واکا یی